

**ФОРМУВАННЯ САМОЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ
В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

УДК 355.233

DOI:

Олена Зуб, кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри фундаментальних дисциплін
Національної академії Національної гвардії України
Юрій Таймасов, кандидат педагогічних наук, старший викладач навчального пункту
аварійно-рятувального загону спеціального призначення
Головного управління ДСНС України у Харківській області
Артем Турчинов, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної підготовки і спорту
Національної академії Національної гвардії України
Людмила Алфімова, кандидат хімічних наук, доцент,
завідувач кафедри фундаментальних дисциплін
Національної академії Національної гвардії України

**ФОРМУВАННЯ САМОЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ
В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Розкрито проблему формування самозбережувальної поведінки майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки, що у сучасних умовах набуває ще більшої актуальності.

Обґрунтовано, що самозбережувальна поведінка є важливим засобом сучасної людини щодо захисту свого здоров'я, яка ставить здоров'я на вищій рівень в структурі життєвих цінностей особистості, визначає активність у ставленні до власного здоров'я, сприяє формуванню навичок підтримання здоров'я та максимальній тривалості життя.

***Ключові слова:** особистість, здоров'я; культура; компетентність освітній процес; самозбережувальна поведінка; педагогічні умови; професійна підготовка; майбутній офіцер.*

Літ. 9.

Olena Zub, Ph.D.(Agricultural Sciences),
Associate Professor of the Fundamental Disciplines Department
National Academy of the National Guard of Ukraine
Yuriy Taymasov, Ph.D.(Pedagogy), Senior Lecturer at the
Training Point of the Emergency Rescue Detachment of Special Purpose of the Main Department of the
State Emergency Service of Ukraine in Kharkiv region
Artem Turchynov, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor of the
Physical Training and Sports Department
National Academy of the National Guard of Ukraine
Lyudmyla Alfimova, Ph.D.(Chemistry), Associate Professor,
Head of the Fundamental Disciplines Department
National Academy of the National Guard of Ukraine

**SELF-SAVING BEHAVIOR FORMATION OF FUTURE OFFICERS IN THE
PROFESSIONAL PREPARATION PROCESS**

The problem of formation of self-saving behavior of future officers in the process of professional training, which in modern conditions becomes even more urgent, was revealed.

It is substantiated that self-preservation behavior is an important means of a modern person to protect health. It puts health at the highest level in the structure of the person's vital values, determines the activity in relation to their own health, and promotes the formation of skills for maintaining health and maximizing life expectancy.

The essence of future officers self-saving behavior and the peculiarities of the self-sustaining behavior formation in the process of future officers' professional training are determined; the necessity of corresponding pedagogical conditions for the formation of future officers self-saving behavior in the process of professional training was substantiated. The system of measures for the future officers self-saving behavior formation in the process of professional training was determined; the sections of the courses program are developed taking into account with pedagogical conditions of future officers self-saving behavior formation.

It is proved that the factors of the educational environment have a powerful influence on the formation and ensuring of the individual well-being.

The article highlights the main pedagogical conditions of the educational environment in higher education military institution regarding the development of future officers self-saving behavior and the peculiarities of their

ФОРМУВАННЯ САМОЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

implementation into the educational process, namely: the formation of motivation for the development of future health officers preserving behavior; the creation of an educational environment that will contribute to the formation of healthcare; appropriate organization of the educational process.

Awareness of the health value and an effective system of incentives to maintain future officer health was formed; measures for the formation of healthcare-saving competence are developed; the level of awareness about modern technologies, means of preserving health, etc. has been raised.

Keywords: *personality; health; culture; competence; an educational process; self-saving behavior; pedagogical conditions; professional training; a future officer.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Проблема формування самозбережувальної поведінки майбутніх офіцерів в процесі професійної підготовки у сучасних умовах набуває ще більшої актуальності. Здоров'я майбутніх офіцерів є стратегічним фундаментом для подальших перетворень у державі. Особливістю професійної підготовки майбутнього офіцера є формування професійних якостей його особистості. Він повинен бути патріотичним, цілеспрямованим, компетентним, дисциплінованим, виконавчим, фізично підготовленим, добре організованим, мати широкий професійний кругозір, самовладання і розвинене почуття військової дружби.

Разом з вимогами професійної підготовки нова постіндустріальна епоха зумовила збільшення кількості небезпек, з якими стикається людство на кожному етапі свого існування. Сучасна людина вимушена будувати свою діяльність в непростих умовах, які можна охарактеризувати низкою несприятливих чинників: незадовільний стан навколишнього середовища, підвищені вимоги до рівня професійної діяльності, життя в умовах постійного психологічного стресу, гіподинамія, що призводить до зниження захисних функцій організму, розповсюдження шкідливих звичок, ситуація соціальної нестабільності. Всі перераховані чинники призводять до зниження позиції здоров'я у загальній структурі цінностей особистості. Разом з цим, на сучасному етапі для суспільства характерним є низький рівень популяризації самозбережувальної поведінки, незважаючи на загально визнану цінність здоров'я людини, що є основою безпеки.

Самозбережувальна поведінка є важливим засобом сучасної людини щодо захисту свого здоров'я. Вона ставить здоров'я на вищій рівень в структурі життєвих цінностей особистості, визначає активність у ставленні до власного здоров'я, виключає з життя чинники ризику захворювань через освіченість та поінформованість, дозволяє нейтралізувати генетичну схильність до захворювань, сприяє формуванню навичок підтримання здоров'я та максимальній тривалості життя.

Також комплексний і системний розвиток

самозбережувальної поведінки надасть можливість значно підвищити духовно-моральний рівень, скоротити людські та матеріальні витрати. Але самозбережувальна поведінка не є вродженою, тому особистість потребує навчання.

Досвідом доведено, що найбільш результативне вирішення цієї проблеми досягається шляхом освіти особистості у процесі професійної підготовки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Соціальні, медичні, психологічні та педагогічні аспекти досліджень в галузі здоров'я і самозбережувальної поведінки знайшли відображення в сучасних роботах вітчизняних учених: М. Абросімова, Ю. Бойчука, М. Гончаренко, Н. Бернштейн, Л. Журавльова, М. Гриньова, Г. Мешко, Я. Ушакова та ін. Дослідження вчених дозволили прийти до висновку про те, що самозбережувальна поведінка має універсальний характер, який виявляється у взаємовідносинах з усіма сферами життя.

Схильність до збереження або розтрати здоров'я Л. Петровська та Е. Полякова розглядають як особистісну якість.

Ю. Олександрівський, А. Боєнко, О. Жданов, А. Зюскевич, А. Караяном, А. Костюк, А. Маклаков, В. Нечипоренко, В. Перевалов, М. Сікач, Ж. Сінокосів аналізують різні аспекти соціально-психологічних основ самозбережувальної поведінки військовослужбовців. Разом з тим в аналізованих роботах не досліджені детермінанти формування самозбережувальної поведінки, в тому числі майбутніх офіцерів.

Питання здоров'язбереження молоді все частіше стає предметом наукового пошуку відомих учених, зокрема І. Беха, Ю. Бойчука, Т. Лазько, Г. Ващенко, О. Дубогай, С. Омельченко, О. Міхеєнко, В. Горашук, С. Страшко, та ін. Науковці займаються питаннями формування ціннісних орієнтацій молоді на здоровий спосіб життя, переконують у відповідальності системи освіти за рівень здоров'я здобувачів вищої освіти (В. Бабич, Ю. Бойчук, Ю. Таймасов, А. Турчинов, М. Гончаренко, Ю. Драгнєв, Г. Кривошеєва, С. Лебедченко, Л. Татарнікова) та ін. Вища школа повинна сприяти фізичному оздоровленню здобувачів вищої освіти, створювати можливості

ФОРМУВАННЯ САМОБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

для збереження і підтримки наявного рівня здоров'я, формувати теоретичні основи та практичні навички здоров'язбереження під час навчання, у чому переконують наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних дослідників: М. Віленського, О. Гладошука, Г. Кривошеєвої, І. Мудрика, Т. Поздєєвої, С. Савченко та ін. [4; 7; 8].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується дана стаття.

Актуальними є суперечності між наявністю об'єктивної необхідності та потребою суспільства в збереженні здоров'я, необхідністю передачі нащадкам стратегії поведінки спрямованої на збереження та покращення здоров'я. Ще замало теоретичних та методичних розробок щодо засобів та форм формування у майбутніх офіцерів самобережувальної поведінки.

Зазначена концепція може запрацювати, якщо реалізувати такі заходи: сформувати у майбутнього офіцера усвідомлення цінності здоров'я та ефективної системи стимулювання до збереження свого здоров'я; розробити заходи щодо формування здоров'язбережувальної компетентності для ефективності реалізації державної політики з самобереження здоров'я населення та формування здорового способу життя; підвищити рівень інформованості про сучасні технології, засоби збереження здоров'я та активного дозвілля тощо; усунути небезпечні чинники: тютюнокуріння, вживання алкоголю та наркотиків; нераціональне та незбалансоване харчування, асоціальна поведінка; зменшити рівень виробничого травматизму, професійних захворювань.

Об'єктивна потреба військових у кваліфікованих спеціалістах, які володіють навичками самобереження і здатних до подовження свого професійного довголіття обумовлює мету та завдання дослідження.

Мета та завдання статті полягають в обґрунтуванні педагогічних умов формування самобережувальної поведінки майбутніх офіцерів.

Для досягнення мети були поставлені наступні завдання: 1) проаналізувати проблему самобережувальної поведінки в психолого-педагогічній літературі та уточнити сутність самобережувальної поведінки; 2) Обґрунтувати педагогічні умови для формування самобережувальної поведінки майбутніх офіцерів в процесі професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно з концепцією диспозиційної регуляції поведінки особистості (В. Ядов), центральним елементом поведінки є потреба особистості в

самобереженні, що реалізується на трьох рівнях, одним з яких є тілесний; саме він виявляється рушійною силою самобереження. Під диспозицією розуміється схильність людини до сприйняття соціальної ситуації й умов діяльності і до певної поведінки в цих умовах. Як і будь-яка інша поведінка, самобережувальна поведінка являє собою цілісну за своїми фізичними і психічним компонентами реакцію на зовнішні і внутрішні стимули. Зовнішніми стимулами поведінки є соціальні цінності і норми, внутрішніми – потреби [8].

Поведінка людини в ставленні до свого здоров'я опосередковує вплив інших чинників: при однакових екологічних, соціально-економічних, побутових та інших умовах життя, при однаковій спадковій схильності люди, навіть проживають в одній сім'ї (наприклад, брати і сестри), найчастіше мають різне здоров'я. І це визначається відмінностями самобережувальної поведінки, наявністю або відсутністю шкідливих звичок, різним рівнем інформованості та грамотності щодо ризиків у сфері здоров'я та ступеню активності його підтримки. В основі вивчення самобережувальної поведінки лежить дослідження ціннісно-мотиваційної структури особистості і цінності здоров'я в ній. Найважливішою детермінантою мотивації особистості на самобережувальну поведінку є соціальні цінності здоров'я та здорового способу життя, при цьому вони повинні бути фундаментальними, а не інструментальними. Самобережувальна поведінка є важливим засобом сучасної людини в захисті свого здоров'я і ставить його на найвищий рівень в особистісній структурі життєвих цінностей, визначає активність в ставленні до здоров'я. Через грамотність й інформованість людина виключає з життя чинники ризику захворювань, дозволяє нейтралізувати генетичну схильність до захворювань, формує навички підтримки здорового способу життя [7].

Розрізняють позитивні і негативні сторони самобережувальної поведінки. Позитивна сторона пов'язана з діями, спрямованими на збереження і зміцнення здоров'я та з прагненням прожити довге і здорове життя. Прикладами позитивної самобережувальної поведінки є всі види поведінки, асоційовані зі "здоровим способом життя", що характеризуються турботою про здоров'я – заняттями фізкультурою, раціональним харчуванням, різноманітним активним дозвіллям тощо [7, 8]. Головна стратегія самобережувальної поведінки визначається схильністю індивіда до її позитивних або негативних форм. Особливості неадекватної самобережувальної поведінки

ФОРМУВАННЯ САМОЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

пов'язані з наявністю шкідливих звичок (куріння, вживання алкоголю, наркотиків).

Формування самозбережувальної поведінки особистості визначається системою ціннісних орієнтацій, самооцінкою стану здоров'я, рівнем інформованості про чинники ризику і заходи щодо їх зниження [1]. Майбутній офіцер повинен сьогодні адекватно відповідати новому суспільству і брати активну участь у вирішенні його проблем. Це можливо тільки в тому випадку, якщо він орієнтований на повноцінне життя, на ті можливості, які надає сучасне суспільство. І звичайно важливу роль тут відіграє стан здоров'я а, отже, і поведінка по ставленню до свого здоров'я.

Сутність самозбережувальної поведінки полягає перш за все в знаннях про людину та її природу, фізіологічні та психологічні процеси, подруге, це самоаналіз власного стану здоров'я у відповідності до способу життя, віку, особливостей конституції, темпераменту, які завершилися осмисленим висновком, бажанням самозбережувальної поведінки, по-третє, включення сили волі, загостреного бажання реалізувати свою свідомість в повсякденну самозбережувальну поведінку, що здійснити найважче. Думка про самозбереження, виживання, зміцненні здоров'я повинна стати більш значущою, більш визначальною поведінкою людини. В цілому самозбережувальна поведінка визначає рівень обізнаності, компетентності особистості в області здоров'язбереження [1, 6].

Самозбережувальну поведінку майбутніх офіцерів може бути визначено як систему дій і відносин особистості, що сприяє збереженню здоров'я і вирішенню завдань навчальної та службової діяльності.

Самозбережувальна поведінка майбутніх офіцерів обумовлюється такими соціально-психологічними детермінантами: специфікою життєдіяльності в умовах освітнього закладу, рівнем суб'єктивного контролю, ціннісними орієнтаціями й індивідуально-психологічними особливостями особистості.

Процес розвитку самозбережувальної поведінки у майбутніх офіцерів в освітньому середовищі закладу вищої військової освіти, може бути ефективним за рахунок обґрунтування та реалізації відповідних педагогічних умов.

Науковий пошук засвідчив, що наразі існують різні підходи до розуміння сутності поняття "педагогічні умови" (Н. Двурічанська, К. Козирева, Н. Кузьміна, Н. Переломова та інші). Загальною складовою всіх визначень є спрямованість умов на вдосконалення взаємодії

учасників освітнього процесу під час розв'язання конкретних дидактичних завдань [4].

Для визначення педагогічних умов які сприятимуть формуванню самозбережувальної поведінки ми провели певні дослідження, такі як бесіди з викладачами, офіцерами й визначили наступні педагогічні умови, а саме: формування мотивації на розвиток у майбутніх офіцерів здоров'язбережувальної поведінки; створення освітнього середовища яке сприятиме формування здоров'язбереження; відповідна організація освітнього процесу.

У процесі бесіди, з'ясовано, що в значній частині контингенту майбутніх офіцерів не сформований стійкий інтерес до питань здоров'язбереження, вони недостатньо усвідомлюють необхідність та важливість самозбережувальної поведінки. Результати опитування викладачів та офіцерів продемонстрували відсутність єдиного підходу та відповідної програми розвитку самозбережувальної поведінки майбутніх офіцерів. Основною інформацією здоров'язбережувального змісту, з якої майбутні офіцери брали знання, були поради друзів, знайомих, інформацію із "жовтої преси", телебачення та мережа Інтернет. Не повним є розуміння напрямів здоров'язбережувальної діяльності (змігали вказати лише найбільш відомі питання, а саме: ВІЛ/СНІД, алкоголізм, наркозалежність, тютюнопаління); більшість майбутніх офіцерів засвідчили недостатнє уявлення про сучасні напрями здоров'язбереження. На думку офіцерів причинами, що заважають респондентам покращувати знання про здоров'я (відсутність інтересу, недостатнє реалізування здоров'язбережувального потенціалу навчальних дисциплін тощо).

Перша педагогічна умова – *формування мотивації на розвиток у майбутніх офіцерів здоров'язбережувальної поведінки* – пов'язана із забезпеченням пріоритетності питання оволодіння майбутніми офіцерами самозбережувальної поведінки. Реалізація цієї педагогічної умови передбачає актуалізацію ціннісного ставлення до здоров'я в процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів, формування їхньої здоров'язбережувальної свідомості та стимулювання здоров'язбережувальної активності. Здоров'язбережувальне спрямування фахової підготовки майбутніх офіцерів визначає формування ієрархічної системи здоров'язбережувальних мотивів та вибіркового ставлення до дійсності. Воно мобілізує приховані сили людини, сприяє формуванню у майбутніх офіцерів професійно важливих здібностей та властивостей, зокрема гуманістично-ціннісного світогляду, що дозволяє

ФОРМУВАННЯ САМОЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

розглядати здоров'я як особистісну, соціальну та професійну категорію; особистісного сприймання й визнання важливості здоров'язбережувальної поведінки; усвідомлення особливої значущості для майбутнього офіцера сформованості культури здоров'я; зацікавленості проблемами здоров'язбереження; формуванню свідомого бажання займатися здоров'язбережувальною діяльністю та прагнути до її позитивного результату; мотивації самоосвіти з питань здоров'язбережувальної поведінки, саморозвитку та самовдосконалення культури здоров'я.

Другою важливою педагогічною умовою для сприяння формуванню здоров'язбережувальної поведінки є *створення відповідного освітнього середовища*.

Проведений аналіз наукової літератури дав можливість розглядати освітнє середовище як складну динамічну систему, яка здатна змінюватися, перебудовуватися залежно від зовнішніх умов, впливати на актуалізацію потенціалу особистості [2, 9]. Установлено, що освітнє середовище військового закладу вищої освіти – це система впливів і умов формування особистості майбутнього офіцера, які містяться в соціальному та просторово-предметному оточенні закладу вищої освіти. Основні функції освітнього середовища військового навчального закладу вищої освіти щодо розвитку самозбережувальної поведінки майбутніх офіцерів та особливості їх реалізації в освітньому процесі, це: *ціннісно-орієнтаційна* (передбачає створення належної мотивації та впровадження стимулів для творчого оволодіння майбутніми офіцерами культурою здоров'я), *інформаційно-пізнавальна* (набуття знань про здоров'я та способи його збереження), *системоутворювальна* (реалізація неперервної здоров'язбережувальної освіти, узагальнення та систематизація наявного досвіду здоров'язбережувальної підготовки та доповнення його з урахуванням вимог майбутньої фахової діяльності) та *організаційно-діяльнісна* (залучення майбутніх офіцерів до реалізації отриманих здоров'язбережувальних знань у професійній діяльності, набуття практичного досвіду застосування здоров'язбережувальних технологій) [5, 9].

Освітнє середовище є фундаментом для формування самозбережувальної поведінки майбутніх офіцерів в процесі професійної підготовки, для забезпечення безпеки в умовах зростаючих викликів та загроз [5].

Особливо заслуговує на увагу третя педагогічна умова як *відповідна організація освітнього процесу*. Здоров'язбережувальне

спрямування освітнього процесу пов'язано із забезпеченням пріоритетності питання розвитку здоров'язбережувальної поведінки майбутніх офіцерів та достатньою участю викладачів у вирішенні цього питання. Успішна реалізація зазначеної педагогічної умови пов'язана з визначенням мети, завдань та напрямів цього процесу, а також усвідомленням викладачами необхідності та шляхів системної підготовки майбутніх офіцерів до формування здоров'язбережувальної поведінки [2, 5].

Відповідна організація освітнього процесу здоров'язбережувального спрямування передбачає: формування відповідального ставлення до цінностей здоров'я як соціальної, професійної та особистісної категорії; освоєння системи валеологічних знань, понять та уявлень, необхідних для реалізації принципів здорового способу життя; набуття досвіду практичного використання цінностей здоров'я у процесі професійної та особистісно орієнтованої діяльності; актуалізація цінностей здоров'я у процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів; формування їхньої валеологічної свідомості та стимулювання активності, щодо здоров'язбережувальної поведінки [1, 4].

Під час основного етапу дослідження здійснено заходи, передбачені комплексною програмою формування самозбережувальної поведінки.

Зокрема, практикувалися різні форми подання навчального матеріалу; створення проблемних ситуацій з урахуванням індивідуальних властивостей сприйняття матеріалу із здоров'язбережувальним змістом; проведення дискусій (“Що таке культура здоров'я?”, “Здоровий спосіб життя: за і проти”), евристичних бесід (“Паління небезпечно для здоров'я, але чому всі палять”), круглих столів (“Небезпека для здоров'я пива та слабких алкогольних коктейлів”), мозкових штурмів (“Здоров'я й успіх у професійній діяльності”); колективна робота над розробленням проєктів зі здоров'язбереження (“Здоров'я й екологічний стан довкілля”); проведення ділових ігор (“Здоров'я в робочому колективі”) тощо. Такі форми і методи організації роботи сприяли активізації творчого потенціалу майбутніх офіцерів, накопиченню ними цілісних знань про здоров'я та здоров'язбережувальних умінь; стимулювали розвиток здоров'язбережувального мислення, формування активної здоров'яорієнтованої життєвої позиції, прагнення до саморозвитку та самовдосконалення.

У процесі професійної підготовки майбутні офіцери вивчають дисципліни безпекоорієнтованого

ФОРМУВАННЯ САМОЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

циклу, такі як: “Безпека військової діяльності”, “Психологія здоров’я та безпека”, “Основи безпеки життєдіяльності”. В них органічно поєднані проблематика безпечної взаємодії людини з навколишнім середовищем, сповненою великих небезпек, з питаннями охорони праці та захисту людини від небезпечних і надзвичайних ситуацій різного характеру. Нами здійснено заходи, які сприяли розвитку культури здоров’я майбутніх офіцерів у процесі фахової підготовки в аудиторній та позааудиторній роботі. Так, здійснювалося введення поняття про здоров’я як цінність до змісту навчальних дисциплін “Безпека військової діяльності”, “Психологія здоров’я та безпека”, “Основи безпеки життєдіяльності”, “Основи екології та охорона праці” та використання їх навчального потенціалу для розвитку самозбережувальної поведінки майбутніх офіцерів; проведення тренінгів особистісно-професійного зростання, які здійснювалися в партнерстві з викладачами психолого-педагогічних дисциплін; залучення до змісту навчального матеріалу цікавої інформації про здоров’я людини як унікальний феномен, його резерви.

У роботі з майбутніми офіцерами постійно наголошували на ролі здоров’я як одного з необхідних елементів успішного оволодіння освітою, інтелектуального, трудового потенціалу людини, його значення для виконання особистістю різноманітних соціальних функцій, зокрема народження і виховання здорових дітей, забезпечення високої життєздатності та обороноздатності нації тощо.

Запроваджуючи заходи, щодо формування самозбережувальної поведінки у процесі професійної діяльності, можна знизити вплив ризиків для здоров’я як у професійній праці, так і у повсякденному житті офіцера до реально можливого мінімуму [3].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Визначено сутність самозбережувальної поведінки майбутніх офіцерів і особливості процесу формування самозбережувальної поведінки; обґрунтована система заходів по формуванню самозбережувальної поведінки майбутніх офіцерів в процесі професійної підготовки.

Доведено, що чинники освітнього середовища мають потужний вплив на формування та забезпечення благополуччя особистості. Виділено основні педагогічні умови освітнього середовища військового закладу вищої освіти щодо розвитку самозбережувальної поведінки майбутніх офіцерів та особливості їх реалізації в

освітньому процесі, а саме: формування мотивації на розвиток у майбутніх офіцерів здоров’язбережувальної поведінки; створення освітнього середовища яке сприятиме формування здоров’язбереження; відповідна організація освітнього процесу.

Дослідження не вичерпує всіх аспектів указаної проблеми. Подальші науково-педагогічні пошуки передбачають вивчення теоретичних та методологічних засад організації самоосвіти майбутніх офіцерів з питань індивідуального оздоровлення, оволодіння практичним досвідом валеологічної діяльності, зміцнення зв’язку вищої та післядипломної освіти з метою розвитку та вдосконалення самозбережувальної поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авдєєнко І. М. Сучасні підходи до розуміння поняття “культура здоров’я”. *Зб. наукових. пр. ХДУ. Сер. Педагогічні науки.* 2011. Вип. 59. С. 165–169.

2. Бельорін-Еррера О. М., Пасинок В. Г. Здоров’яорієнтоване освітнє середовище як умова підвищення якості підготовки майбутніх фахівців. *Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Сер. Педагогічні науки.* 2013. Вив. 5. Ч. II. С. 42–48.

3. Бєсчєстний В. М., Грєбєньков Г. В. Українська міліція в контексті реформування суспільства. *Віче.* 2010. № 24. С. 2–3.

4. Бойчук Ю. Д., Авдєєнко І. Н., Турчинов А. В. Педагогічні умови розвитку культури здоров’я студентів в освітньому середовищі вищого навчального закладу. *Науковий журнал СумДПУ ім. А.С.Макаренка. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2015. С. 141–149.

5. Бойчук Ю. Д., Пальчик О. О., Дєхтярьова О. О. Оптимізація освітнього середовища як основа здоров’язбереження учасників освітнього процесу. *Науковий журнал СумДПУ ім. А.С.Макаренка. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2012. № 2. С. 137–145.

6. Міхеєнко О. І. Формування культури здоров’я населення як нагальна потреба сучасності. *Науковий журнал СумДПУ ім. А.С.Макаренка. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології.* 2010. № 1. С. 82–91.

7. Новоян А. В. Формирование самосохранительного поведения студентов в процессе профессиональной психолого-педагогической подготовки: автореф. дис. на соискание ученой степени кандидата педагогических наук: 13.00.08. Калининград, 2007. 24 с.

8. Ушакова Я. В. Практики самосохранительного поведения студенческой молодежи: социологический анализ: автореф. дис. на соискание ученой степени кандидата социологических наук: 22.00.04. Нижний Новгород, 2010. 27 с.

9. Щербак І. М. Сучасні підходи до розуміння поняття “освітнє середовище”. *Зб. наук. пр. Теорія та методика навчання та виховання ХНПУ імені Г. С. Сковороди*, 2012. Вип. 32. С. 227–231.

REFERENCES

1. Avdieienko, I. M. (2011). Suchasni pidkhody do rozuminnia poniattia “kultura zdorovia” [Modern approaches to understanding the concept of “health culture”]. *Collection of scientific works of the Kherson State University. Series: Pedagogical Sciences*. vol. 59. pp. 165–169. [in Ukrainian].

2. Belorin-Errera, O. M. & Pasynok, V. H. (2013). Zdoroviaorіientovane osvіtne seredovishche yak umova pidvyshchennia yakosti pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv [Health-oriented educational environment as a condition for improving the quality of future specialists training]. *Journal of the Lugansk National University named after Taras Shevchenko. Series: Pedagogical sciences*. Vol. 5. part. II. pp. 42–48. [in Ukrainian].

3. Beschastnyi, V. M. & Hrebekov, H. V. (2010). Ukrainska militsiia v konteksti reformuvannia suspilstva [Ukrainian police in the context of reforming society]. *Viche*. No. 24. pp. 2–3. [in Ukrainian].

4. Boichuk, Yu. D., Avdeenko, Y. N. & Turchynov, A. V. (2015). Pedahohichni umovy rozvytku kultury zdorovia studentiv v osvitnomu seredovishchi vyshchoho navchalnogo zakladu [Pedagogical conditions for the development of the health culture of students in the educational environment of a higher educational institution]. *Scientific journal of the Sumy State Technical University named after*

A.S. Makarenko. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies. pp. 141–149. [in Ukrainian].

5. Boichuk, Yu. D., Palchyk, O. O. & Dekhtiarova, O. O. (2012). Optyimizatsiia osvіtnoho seredovishcha yak osnova zdoroviazberezhennia uchasnykiv osvіtnoho protsesu [Optimization of the educational environment as a basis of healthcare of educational process participants.]. *Scientific journal of the Sumy State Technical University named after A.S. Makarenko. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. No. 2. pp. 137–145. [in Ukrainian].

6. Mikheienko, O. I. (2010). Formuvannia kultury zdorovia naseleння yak nahalna potreba suchasnosti [Formation of the culture of public health as an urgent need of the present]. *Scientific journal of the Sumy State Technical University named after A.S. Makarenko. Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*. No. 1. pp. 82–91. [in Ukrainian].

7. Novoyan, A. V. (2007). Formirovanie samosokhranitel'nogo povedeniya studentov v proltsesse professionalnoy psikhologo-pedagogicheskoy podgotovki [Formation of self-saving behavior of students in the process of professional psychological and pedagogical training]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kaliningrad, 24 p. [in Russian].

8. Ushakova, Ya. V. (2010). Praktiki samosokhranitel'nogo povedeniya studencheskoy molodezhi: sotsiologicheskii analiz [Practices of self-saving behavior of student youth: a sociological analysis]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Nizhniy Novgorod, 27 p. [in Russian].

9. Shcherbak, I. M. (2012). Suchasni pidkhody do rozuminnia poniattia “osvitnє seredovishche” [Modern approaches to understanding the concept of “educational environment”]. *Collection of scientific works of the H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University: theory and methods of teaching and education*, Vol. 32. pp. 227–231. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 05.08.2019

“Кожна людина – відбиття свого внутрішнього світу. Як людина мислить, такою вона і є (у житті)”.

Марк Туллій Цицерон
давньоримський політичний діяч, філософ та літератор

“Якщо Ви по-справжньому вірите в те, що робите, не дозволяйте ніяким обставинам стримувати Вас. Кращі в світі досягнення стали можливими не “завдяки” а “всупереч”. Головне – робити свою справу”.

Дейл Карнегі
американський психолог, педагог, письменник

